

БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА СТАНДАРТИЗАЦИЯ

ПРАВИЛА ЗА РАБОТА ПО НАЦИОНАЛНАТА СТАНДАРТИЗАЦИЯ

Част 1: Общи положения

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор.....	4
1 Обект и област на приложение.....	6
2 Нормативни позовавания.....	6
3 Термини и определения.....	6
4 Същност на стандартизацията.....	8
4.1 Общи положения.....	8
4.2 Видове стандарти и стандартизационни документи.....	8
4.3 Стандартизационна система.....	8
5 Цели на стандартизацията.....	9
5.1 Пригодност по предназначение на продуктите, процесите и услугите.....	10
5.2 Устойчиво развитие на обществото.....	10
5.3 Ефективно използване на ресурсите.....	10
5.4 Премахване на техническите пречки в търговията.....	10
5.5 Насърчаване на иновациите.....	11
6 Условия за разработване на стандарти.....	11
6.1 Необходимост от стандарт.....	11
6.2 Приложимост на стандарт.....	11
6.3 Съгласуваност на стандартите.....	11
6.4 Безпристрастност.....	12
6.5 Планиране на работата и актуализиране в определени срокове.....	12
7 Принципи на стандартизацията.....	12
7.1 Достигнато ниво на техниката, международни споразумения и резултати на европейската и международната стандартизация.....	13
7.2 Консенсус.....	13
7.3 Доброволно участие, балансирано/подходящо представителство и доброволно използване на стандартите.....	14
7.4 Прозрачност в работата.....	14
7.5 Спазване на правилата за разработване и оформяне на стандартите.....	14
7.6 Авторски права и права за разпространение.....	14
8 Използване на стандартите.....	15
8.1 Статут на доброволност на стандартите.....	15
8.2 Удостоверяване на съответствието с изискванията на стандарт.....	15
8.3 Оценка на съответствието с изискванията на нормативен акт или договор.....	15
8.4 Познаване на стандарти в нормативни актове и договори.....	16
9 Правни аспекти.....	17
9.1 Отговорности на БИС.....	17
9.2 Отговорности на техническите органи.....	17
9.3 Отговорност на ползвателите на стандарти.....	18
9.4 Използване на стандарти в съдебни процедури.....	18
9.5 Участие на експерти от БИС в съдебни процедури.....	18
9.6 Интелектуална собственост.....	18
9.7 Разпространение и продажба на стандарти/стандартизационни документи.....	19

9.8 Защита на данни.....	19
10 Ролята на БИС като национален орган по стандартизация в европейските и международните организации по стандартизация.....	20
10.1 Общи положения.....	20
10.2 Международни и европейски процедури.....	20
10.3 Задължения в рамките на международната и европейската стандартизация.....	20
11 Спорове и жалби.....	21
11.1 Невъзможност за постигане на консенсус в БИС/ТК.....	21
11.2 Политика по обжалване.....	22
Библиография.....	23

ПРЕДГОВОР

Правилата за работа по националната стандартизация на Българския институт за стандартизация (БИС) са подготвени в съответствие с принципите и правилата на международните организации по стандартизация (ISO и IEC), европейските организации по стандартизация (CEN, CENELEC и ETSI) и Кодекса за добра практика на WTO/TBT за разработване, приемане и прилагане на стандарти.

Правилата за работа по националната стандартизация са предназначени за всички участници в стандартизационния процес (председателите, секретарите и членовете на Техническите съвети, председателите, секретарите, членовете и експертите на Техническите комитети и другите технически работни органи, както и за служителите от администрацията на БИС).

Правилата за работа по националната стандартизация се състоят от следните части:

Част 1: Общи положения

Част 2: Организация на дейността по стандартизация

Част 3: Структура, съдържание и оформяне на българските стандарти

Това второ издание на част 1 заменя *Правила за работа по националната стандартизация. Част 1: Общи положения*, издание 2006 г.

В сравнение с предишното издание са направени следните по-важни промени:

- Включена е нова точка 2 „Нормативни позовавания“;
- Добавен е термин „нормативен документ“;
- Актуализирани са формулировките на термините във връзка с изданието на БДС EN 45020:2007;
- Актуализирано е датирането на източниците на термините;
- Актуализирани и допълнени са текстовете по отношение целите на стандартизацията в точка 4;
- Актуализирани и допълнени са текстовете по отношение принципите на стандартизацията в точка 6;
- Добавена е нова точка 8 „Използване на стандартите“;
- В точка 8 текстовете относно „доброволност на стандартите“, „удостоверяване на съответствието“ и „оценяване на съответствието“ са разширени и актуализирани;
- Приложение А (информационно) е заличено и неговото съдържание „Позоваване на стандарти в нормативни актове“ е включено в точка 8.
- Предишната точка 7 става точка 9 „Правни аспекти“;
- В точка 9 са включени точки, отнасящи се за отговорност на ползвателите на стандарти, използване на стандарти в съдебни процедури и участие на експерти от БИС в съдебни процедури;
- Актуализирани са текстовете относно авторските права, експлоатационните права и правата за разпространение в точка 9;
- Актуализирани и разширени са текстовете в новата т. 10 относно задължения в рамките на международната и европейската стандартизация; Директива 98/34/ЕС е заменена с Регламент 1025/2012/ЕС;
- В новата точка 11 са актуализирани и разширени текстовете относно спорове и жалби и по-специално относно спорове при невъзможност за постигане на консенсус и обжалване на решения на работни органи на БИС;

- В библиографията са актуализирани изданията на цитираните публикации и са допълнени допълнителни публикации;
- С цел прецизиране на текстовете е направена редакция.

Правила за работа по националната стандартизация. Част 1: Общи положения са разработени в изпълнение на Закона за националната стандартизация и са одобрени от Управителния съвет на БИС на 21.02.2014 г.

1 Обект и област на приложение

Тази част от *Правилата за работа по националната стандартизация* се отнася за същността на стандартизацията, целите и принципите на стандартизацията и ролята на Българския институт за стандартизация (БИС) и на неговите технически органи в дейността по стандартизация на национално, европейско и международно ниво.

2 Нормативни позовавания

Следните документи, изцяло или частично, са позовани нормативно в този документ и са задължителни за неговото прилагане. За датираните позовавания се прилага само цитираното издание. За недатираните позовавания се прилага последното издание на позовавания документ (включително изменението).

Правила за работа по националната стандартизация. Част 2: Организация на дейността по стандартизация, 2014

Правила за работа по националната стандартизация. Част 3: Структура, съдържание и оформяне на българските стандарти, 2014

БДС EN 45020:2007 Стандартизация и свързаните с нея дейности. Речник на общите термини (ISO/IEC Ръководство 2:2004)

ISO/IEC Directives, Part 1: Consolidated ISO Supplement - Procedures specific to ISO, 2013 www.iso.org [Директиви на ISO/IEC. Част 1: Консолидирано допълнение за ISO. Процедури, специфични за ISO, 2013]

WTO/TBT Code of Good Practice for the Preparation, Adoption and Application of Standards <http://www.wto.org> [Кодекс за добра практика на WTO/TBT за разработване, приемане и прилагане на стандарти]

ISO POCOSA 2012, ISO Policies and Procedures for Copyright, Copyright Exploitation Rights and Sales of ISO Publications www.iso.org [Политика и процедури на ISO за защита на авторските права, експлоатационните права и разпространение на публикациите на ISO]

CEN/CENELEC Guide 10:2010, Guidelines for the distribution and sales of CEN/CENELEC publications, www.cen.eu [Ръководство 10 на CEN/CENELEC, Указания за разпространение и продажба на публикациите на CEN/CENELEC]

3 Термини и определения

За целите на този документ се прилагат термините и определенията, дадени в *Правила за работа по националната стандартизация, част 2 и част 3*, както и следните:

3.1

стандартизация

standardization

дейност за определяне на предписания за общо и повтарящо се прилагане, отнасящи се за действителни или евентуални проблеми, насочена към постигане на оптимален ред в дадена съвкупност от обстоятелства

ЗАБЕЛЕЖКА 1: В частност тази дейност включва процеса на създаване, разпространение и прилагане на стандарти.

ЗАБЕЛЕЖКА 2: Стандартизацията предлага важни предимства, изразяващи се в подобряване на пригодността на продуктите, процесите и услугите за предвиденото им предназначение, отстраняване на пречките в търговията и улесняване на техническото сътрудничество.

[БДС EN 45020:2007, термин 1.1]

3.2

стандарт

standard

документ, създаден чрез консенсус и одобрен от признат орган, който определя за общо и повтарящо се прилагане правила, насоки или характеристики за дейности или техните резултати с цел постигане на оптимален ред в дадена съвкупност от обстоятелства

ЗАБЕЛЕЖКА: Стандартите трябва да се основават на потвърдени резултати от науката, техниката и практиката и да са насочени към постигане на оптимална полза за обществото.

[БДС EN 45020:2007, термин 3.2]

3.3

национален орган по стандартизация

national standards body

орган по стандартизация, признат на национално ниво, на който е дадено право да бъде национален член в съответни международни и регионални организации по стандартизация

[БДС EN 45020:2007, термин 4.4.1]

ЗАБЕЛЕЖКА: Българският институт за стандартизация (БИС) е националният орган по стандартизация в Република България.

3.4

консенсус

consensus

общо съгласие, характеризиращо се с липсата на настоятелно поддържани възражения по съществени въпроси от значима част от засегнатите интереси и постигнато чрез процес, който включва отчитане на гледните точки на всички засегнати страни и сближаване на противоречивите мнения

ЗАБЕЛЕЖКА: Консенсусът не предполага непременно единомислие.

[БДС EN 45020:2007, термин 1.7]

3.5

нормативен документ

normative document

документ, който дава правила, указания или характеристики за дейности или за резултати от тях

ЗАБЕЛЕЖКА 1: Терминът "нормативен документ" е родов и обхваща такива документи като **стандарт**, **технически спецификации**, **кодекси за добра практика** и **нормативни актове**.

ЗАБЕЛЕЖКА 2: Под "документ" се разбира всеки носител на информация заедно с информацията.

ЗАБЕЛЕЖКА 3: Термините за различните видове нормативни документи са определени, като се има предвид, че документът и неговото съдържание са едно цяло.

[БДС EN 45020:2007, термин 3.1]

3.6

нормативен акт

regulation

документ, съдържащ законови разпоредби със задължителен характер, който е одобрен от **овластен орган**

[БДС EN 45020:2007, термин 3.6]

4 Същност на стандартизацията

4.1 Общи положения

Стандартизацията е дейност, която включва създаването на стандарти и стандартизационни документи, основаващи се на консенсус, одобряването им от признати органи и доброволното им прилагане в полза на обществото.

Стандартите не налагат задължения, които трябва да бъдат спазвани, но позоваването им в нормативни актове, договори и др. може да бъде направено по такъв начин, че съответствието с тях да стане задължително.

ЗАБЕЛЕЖКА: В т. 8 са дадени обяснения относно доброволния характер на стандартите, използването им за позоваване в нормативни актове и договори и за целите на оценяване на съответствието.

4.2 Видове стандарти и стандартизационни документи

Съществуват различни видове стандарти, които са създадени по различни причини и за различни цели, например стандарти с изисквания за продукти, процеси и услуги, методи за изпитване, стандарти за интерфейс, терминологични стандарти, кодекси за добра практика и др. Поради това при използването им трябва да се прави ясно разграничение например между спецификация (документ, в който са определени изисквания) и кодекс за добра практика (документ, препоръчващ начин на действие).

Освен стандарти се разработват и други видове стандартизационни документи – технически спецификации, технически доклади, ръководства, кодекси за добра практика и др.

Важна разлика между стандартите и другите стандартизационни документи е изискваното ниво на консенсус за тяхното одобряване. Стандартите и техническите спецификации съдържат изисквания, на които трябва да отговарят продуктите, процесите или услугите (нормативни изисквания), докато другите видове документи съдържат само препоръки.

Съдържанието на всеки стандарт може да бъде разделено на нормативни елементи (съществената част) и други елементи, които са изцяло информационни и се разграничават чрез контекста и формулировката (виж *Правила за работа по националната стандартизация. Част 3*).

4.3 Стандартизационна система

Глобалната стандартизационна система включва дейности по стандартизация на три нива - международно, регионално и национално. Примери за организации на трите нива са показани в таблицата.

Стандартизацията на международно и регионално ниво се извършва чрез общите усилия на националните органи по стандартизация.

Международните и регионалните организации са свързани чрез споразумения за сътрудничество и заедно с националните органи по стандартизация образуват глобалната система по стандартизация. Те са приели съгласувани процедури за работа и начини за сътрудничество.

Таблица – Примери за организации по стандартизация на различни нива

Нива на стандартизация	Наименование на организацията
Международно	Международна организация по стандартизация (ISO)
	Международна електротехническа комисия (IEC)
	Международен съюз по далекосъобщения (ITU)
Регионално (Европейско)	Европейски комитет по стандартизация (CEN)
	Европейски комитет по стандартизация в областта на електротехниката (CENELEC)
	Европейски институт по стандартизация в далекосъобщенията (ETSI)
Национално	Български институт за стандартизация (БИС)
	Чуждестранни национални органи по стандартизация

Националният орган по стандартизация на Република България е Българският институт за стандартизация (БИС), създаден със Закона за националната стандартизация (ДВ, бр. 88/2005). БИС е член на международните организации по стандартизация (ISO и IEC) и европейските организации по стандартизация (CEN и CENELEC).

Като национален орган по стандартизация в Република България БИС е отговорен за дейността по стандартизация на национално ниво и за организиране участието на страната ни в дейността на международните и европейските организации по стандартизация.

5 Цели на стандартизацията

Главните цели на стандартизацията могат да бъдат обобщени по следния начин:

- а) осигуряване на пригодност по предназначение на продуктите, процесите и услугите;
- б) подпомагане устойчивото развитие на обществото - повишаване безопасността на продуктите, процесите и услугите, защита на здравето и живота на хората и животните, защита на околната среда;
- в) ефективно използване на ресурсите - повишаване ефикасността на производството и ефективно използване на труда, материалите и енергията;
- г) премахване на техническите пречки в търговията;
- д) насърчаване на иновациите и икономическия растеж.

От гледна точка на обществените интереси главните цели при разработването на стандарти са:

- да осигуряват съгласувана база за оценяване на продуктите, процесите или услугите, най-вече по отношение на безопасността и предпазване от увреждане;
- да предлагат ясни технически критерии за юридически цели и договори на базата на научните постижения и технологии;
- да бъдат общопризнати и широко прилагани.

5.1 Пригодност по предназначение на продуктите, процесите и услугите

Стандартизацията трябва да се стреми към удовлетворяване очакванията на потребителите на продукти и услуги. Стандартите трябва да бъдат формулирани така, че в тях да са отчетени изискванията на потребителите и как те ще бъдат удовлетворени. Характерни потребителски изисквания за качеството от гледна точка на пригодност по предназначение са надеждност, съвместимост, взаимозаменяемост и удобство.

5.2 Устойчиво развитие на обществото

Стандартизацията трябва да бъде насочена към повишаване на качеството на живота чрез опазване на здравето, повишаване на безопасността, сигурността, спокойствието, удобството, както и опазване на околната среда, оценяване на риска и намаляване на опасностите.

В тази връзка стандартизацията трябва да дава решения за устойчиво развитие в четири основни измерения – икономическо, социално, екологично и институционално, с цел задоволяване на човешките нужди, като същевременно се запазва естественият баланс в околната среда, така че тези потребности да могат да бъдат задоволявани както в настоящия момент, така и в далечното бъдеще.

В икономическо измерение стандартите дават решения в почти всички сектори на човешката дейност, като земеделие, строителство, машиностроене, промишлено производство, транспорт, здравеопазване, информационни технологии, храни, води, енергия, управление на качеството, оценяване на съответствието, услуги и др.

В екологично измерение стандартите осигуряват подкрепа в управлението на околната среда, измерването на ефекта от парниковите газове, определяне качеството на водата, въздуха и почвата, както и определяне на вредното въздействие от човешката дейност.

В социално и институционално измерение стандартите подкрепят правителствата, гражданското общество и бизнеса да приведат стремежите на обществото, като социална отговорност, здраве, безопасност на машините, безопасни храни и води, достъпа на възрастни хора и хора с увреждания, до продуктите, до конкретна реализация.

5.3 Ефективно използване на ресурсите

Стандартизацията трябва да бъде насочена към ефективно и икономично използване на ресурсите. Това може да бъде постигнато чрез контрол над разнообразието (намаляване на асортимента), икономии от намаляване на разнообразието в размерите, намаляване на загубите на време и материали, ефективност при разпространението на продуктите и лесна поддръжка. Въпреки че намаляването на асортимента може да ограничи избора на потребителите, по-голямата ефективност, която стандартизацията позволява, може да бъде използвана за намаляване на цената и повишаване на качеството.

Специално внимание трябва да бъде насочено към намиране на стандартизационни решения за осигуряване на енергийна ефективност и нови енергийни технологии, както и за системи за управление на енергията.

5.4 Премахване на техническите пречки в търговията

Стандартизацията трябва да бъде насочена към поддържане на условия за насърчаване на търговията, особено на международната търговия. Стандартизацията може да спомогне за осигуряване на справедливи условия при търговията със стоки и услуги, вземайки предвид потребностите както на доставчиците, така и на потребителите. Тя може да спомогне за премахване на техническите пречки в търговията, породени от националните различия или от интересите на отделни личности, преследващи незаконна изгода. Стандартизацията трябва да подпомага създаването на ясни и недвусмислени юридически отношения между страните.

В споразумението на Световната търговска организация (WTO) за техническите пречки в търговията се признава важният принос на международните стандарти и системите за оценяване на съответствието за подобряване ефективността на производството и улесняване на международната търговия.

5.5 Насърчаване на иновациите

Стандартите трябва да подпомагат развитието на иновациите и да насърчат приемането от пазара на новаторските решения. Експертите, разработващи стандарти, трябва да работят в тясно сътрудничество с научните общности. Своевременното включване на резултатите от изследователските дейности трябва да бъде практика.

Стандартизацията трябва да бъде дейност, осигуряваща обмен на новаторски идеи за разработване на стандарти, които да улесняват приемането от пазара на иновативните продукти и да подобряват тяхната приложимост, осигурявайки взаимозаменяемост и съвместимост с новите и съществуващите продукти, услуги, системи и процеси.

6 Условия за разработване на стандарти

Основните изисквания за подкрепа на международната търговия чрез стандартизацията и стандартизационния процес са определени в *Споразумението за техническите пречки в търговията. Приложение 3: Кодекс за добра практика при разработване, одобряване и прилагане на стандартите*. За изпълнение на тези изисквания при разработването на даден стандарт/документ е необходимо да се спазват следните условия:

- а) да има необходимост от стандарт;
- б) да бъде приложим;
- в) да бъде съгласуван;
- г) да отчита технологичното обновяване и конкуренцията;
- д) да бъде безпристрастен (да не дава предимство на отделни интереси);
- е) да бъде планиран и актуализиран в определени срокове.

6.1 Необходимост от стандарт

Стандарти трябва да бъдат създавани само при условие че има действителна необходимост от тях и готовност на всички заинтересовани страни да постигнат съгласие по стандартите, които са им необходими. Необходимо условие за разработването на даден стандарт е да има достатъчно широка подкрепа от заинтересованите и да е подходящ за техните цели.

6.2 Приложимост на стандарт

Стандартизацията изисква доброволно ангажиране в процеса на разработване на стандартите, което да продължи и при тяхното прилагане. Създаването на даден стандарт има смисъл само ако той ще бъде прилаган. Изискванията на ползвателите на даден стандарт трябва да бъдат ясно разбрани още в самото начало, за да бъдат взети под внимание в процеса на неговото разработване.

6.3 Съгласуваност на стандартите

Дейността по разработване на стандартите трябва да се основава на най-широко съгласие, като се предоставя възможност в рамките на определени срокове всички заинтересовани страни да изразят своите становища.

Чрез активното участие на националните органи по стандартизация в дейността на международните и европейските организации по стандартизация се постига избягване на дублирането на усилията при разработване на стандарти на национално ниво.

6.4 Безпристрастност

В стандартите не трябва да се дава предпочитание на каквито и да е търговски интереси. Чрез стандартите не трябва да се дават значителни предимства на продуктите или услугите на:

- а) отделен доставчик;
- б) определена група от хора, които имат общ търговски интерес;
- в) индустрията на една страна или страни.

6.5 Планиране на работата и актуализиране в определени срокове

Необходимо е да се планира кога и как да бъде разработен даден стандарт. Това се отнася най-вече до бързо развиващите се области на технологията. От една страна, ако в стандартите твърде рано са определени например конструкцията и методите, новите идеи могат да бъдат възпрепятствани. От друга страна, ако дейността по разработване на стандарти не започне достатъчно рано, големият брой независими решения може да доведе до ненужно изразходване на производствени ресурси. След това разработването на стандарт за съответен продукт, процес или услуга би било по-трудно и понякога дори невъзможно.

При планиране на разработването на даден стандарт е необходимо да бъде преценено до каква степен той е приемлив от заинтересованите страни, като за разрешаването на важните спорни въпроси е необходимо да бъде дадено достатъчно време.

Когато се предлага проект за нов стандарт, съответният Технически комитет трябва да се увери, че има необходимост от него, че той може да бъде съгласуван в приемлив срок, че може да бъде поддържан в актуално състояние и има пазар за този стандарт. Посочените условия може да не бъдат спазвани стриктно. Най-важното е предложението да предава най-точната информация за състоянието на реалния бизнес и постиганата цел, която да доказва съответствието на предложението с нуждите на пазара.

7 Принципи на стандартизацията

Процесът на постигане на целите на стандартизацията се базира на спазването на принципите на стандартизацията:

- а) отчитане достигнатото ниво на техниката, даване предимство на международните споразумения и използване на резултатите на европейската и международната стандартизация;
- б) постигане на консенсус;
- в) доброволно широко участие на всички заинтересовани и тяхното балансирано представяне в процеса на разработването на стандартите;
- г) прозрачност на всички етапи от работата;
- д) спазване на правилата за разработване и оформяне;
- е) предотвратяване доминирането на отделни интереси за сметка на обществените интереси;
- ж) съблюдаване на авторските права и правата за разпространение.

7.1 Достигнато ниво на техниката, международни споразумения и резултати на европейската и международната стандартизация

Стандартизацията е дейност, която установява предписания, представящи достигнатото ниво на технологичното развитие в различни области на дейността и живота.

Стандартизацията все повече се базира на международни споразумения. Въз основа на споразумения европейските организации по стандартизация се стремят да приемат международни стандарти, вместо да разработват свои собствени нови стандарти (например Виенското споразумение и Дрезденското споразумение). Националните органи по стандартизация от своя страна участват в работата на международните и европейските организации по стандартизация, с което се избягва дублирането на усилия и се постига високо ниво на съгласуваност.

По силата на съответните международни споразумения могат да се разработват български стандарти на национално ниво само по такива теми, за които няма международни или европейски стандарти или не се разработват проекти за стандарти.

7.2 Консенсус

Консенсусът е важен процедурен принцип, който изисква разрешаване на „настоятелно поддържаните възражения“ и е необходимо условие за разработването на стандарти, които да бъдат възприети и широко използвани. Въпреки че се изисква техническата работа да напредва бързо, необходимо е преди одобряването на проектите да има достатъчно време за тяхното обсъждане, съгласуване и решаване на съществени противоречия от техническо естество.

Процесът на постигането на консенсус съгласно определението в т. 2.4 и тълкуването в Директиви на ISO/IEC, част 1 (ISO/IEC Directives, Part 1, Consolidated ISO Supplement, 2013), допуска изразяване на много различни гледни точки, докато стандартът се разработва. „Настоятелно поддържани възражения“ са гледни точки, изразени по време на заседания на Технически комитет или работна група, поддържани от значима част от „засегнати интереси“. Понятието „засегнати интереси“ варира в зависимост от динамиката на техническия комитет и трябва да бъде определяно за всеки отделен случай от ръководството (председателя/ръководителя на работната група) на Техническия комитет (ТК)/работната група (РГ).

От друга страна, онези, които изразяват „настоятелно поддържани възражения“, имат право да бъдат чути. В случай че бъдат декларирани „настоятелно поддържани възражения“:

- ръководството трябва най-напред да прецени дали действително има „настоятелно поддържани възражения“ и дали те са поддържани от значима част от интересите. Ако това не е така, противното мнение трябва да бъде регистрирано и работата по документа да продължи;
- ако ръководството прецени, че са налице „настоятелно поддържани възражения“, от него се изисква най-напред да се опита да разреши проблема добросъвестно. „Настоятелно поддържаното възражение“ обаче не означава право на вето. Задължението на ТК или РГ да се съобразява с „настоятелно поддържано възражение“ не налага задължението въпросът да бъде разрешен в полза на възразяващите;
- в случай на колебание дали по даден проект има достатъчна подкрепа приемането става с гласуване, когато две трети от гласувалите членове на съответния ТК или РГ са гласували положително. Всички противни мнения се регистрират.

7.3 Доброволно участие, балансирано/подходящо представителство и доброволно използване на стандартите

Всички заинтересовани юридически лица на територията на Република България могат доброволно да членуват в Българския институт за стандартизация и да участват в работата по стандартизация чрез свои представители.

При разработването на стандарти трябва да бъде осигурено участието на представители на възможно най-широк кръг заинтересовани, като не се допуска доминиращо влияние на някой от тях.

Особено важно е участието в процеса на стандартизацията на малките и средните предприятия (МСП), които представляват по-голямата част от индустрията, заинтересованите от социалната сфера, от екологичната сфера и потребителските организации.

7.4 Прозрачност в работата

Приемането на стандартите се базира на обществено обсъждане при тяхното разработване.

На етап на предложение и на етап обществено допитване по проект за български стандарт на национално ниво, европейски или международен стандарт се публикува информация на интернет страницата на БИС и в Официалния бюлетин на БИС с цел информирание за извършваната работа и осигуряване на възможност за принос на всички заинтересовани.

От членовете на БИС се очаква да представят мнението на техните организации от самото начало и през всички етапи на разработването на стандартите. Становищата по проектите за стандарти, получени от всички заинтересовани, извън Техническите комитети, се разглеждат и обсъждат от Техническите комитети.

Прозрачността при разработването на стандартите обаче не трябва да е такава, че процедурните дейности на техническите органи да стават достояние на външни среди, неангажирани с дейността, както и на медии.

7.5 Спазване на правилата за разработване и оформяне на стандартите

Стандартите трябва да бъдат разработвани и оформяни внимателно и прецизно, като се отчита, че те могат да бъдат прилагани в нормативни актове и договори.

Правилата на европейските и международните организации по стандартизация включват подробни указания за разработване и представяне на съдържанието на стандартите. Правилата за общите елементи на международните и европейските стандарти са идентични и позволяват международните стандарти да бъдат приемани като европейски стандарти с минимални промени, както и обратното.

Правилата за структурата и съдържанието на българските стандарти не се различават принципно от правилата за структурата и съдържанието на международните и европейските стандарти (виж *Правила за работа по националната стандартизация, част 3*).

7.6 Авторски права и права за разпространение

Съгласно *Закона за националната стандартизация* БИС притежава авторските права и правата за разпространение на българските стандарти и стандартизационни документи. Защитата на авторските права на БИС върху българските стандарти и българските стандартизационни документи се осъществява по реда на *Закона за авторското право и сродните му права*.

Българският институт за стандартизация има изключителното право да издава, възпроизвежда, разпространява и продава българските стандарти и българските стандартизационни документи.

Като член на международните и европейските организации по стандартизация БИС е отговорен за запазването на авторските права на тези организации и на техните членове на територията на Република България.

В т. 9.6 и 9.7 са дадени правните аспекти по отношение на авторските права и правата за разпространение.

8 Използване на стандартите

8.1 Статут на доброволност на стандартите

Принципът на доброволното участие при разработването на стандартите изисква да бъде спазван и при тяхното използване.

Национален орган по стандартизация, международна или европейска стандартизационна организация няма законово право да прави задължително използването на техните стандарти. Въпреки че стандартите и техническите спецификации съдържат изисквания, тяхното използване е доброволно и задължения да бъдат спазвани възникват само ако съответствието с тях:

- се изисква в търговско описание на продукт, процес или услуга;
- се изисква в договор;
- е направено задължително от закон или чрез безусловно позоваване в друг нормативен акт.

Ако не е записано друго, за договорите или декларациите за съответствие, в които е направено позоваване на конкретен стандарт, се прилага съответното издание на стандарта, което е в сила от датата на договора или декларацията.

8.2 Удостоверяване на съответствието с изискванията на стандарт

От съществено значение е стандартите да съдържат ясни указания по какъв начин може да бъде проверено съответствието с техните изисквания (например чрез определяне на метод за изпитване или измерване).

Формулировката на всеки стандарт трябва да бъде такава, че да дава възможност проверката за съответствие с изискванията в него да бъде извършвана при равнопоставени условия от първата страна (доставчик), от втората страна (купувач) или от трета независима страна.

Удостоверяването на съответствието с изискванията на даден стандарт от трета страна е услуга, която се извършва по желание и не трябва да бъде налагана по никакъв начин чрез прилагането на доброволен стандарт. Това означава например, че в даден доброволен стандарт не трябва да бъде включвано изискване продуктите да бъдат маркирани със знак за съответствие.

Изискванията за сертификация трябва да бъдат включени само като информационни елементи или в отделни стандарти.

8.3 Оценяване на съответствието с изискванията на нормативен акт или договор

В техническите нормативни актове и договорите може да се прави позоваване на български стандарти или други публично достъпни стандартизационни документи с оглед улесняване определянето на изисквания и начина за оценяване на съответствието с изискванията на съответния нормативен акт или договор.

Тъй като стандартите и другите публично достъпни стандартизационни документи могат да бъдат написани по различен начин, не само като изисквания, но и като изявления, ръководства или препоръки, начинът на позоваването в договорите и нормативните актове трябва да бъде съобразен със степента на задължителност на предписанията в стандартите и другите документи.

8.4 Позоваване на стандарти в нормативни актове и договори

8.4.1 Позоваване на стандарти в нормативни актове

Чрез позоваване на стандарти в нормативни актове и договори се избягва включване на подробни технически предписания в текстовете им и дублиране на технически изисквания. Законодателните органи имат правото по всяко време да отменят позоваването или да го заменят, или да включат в нормативния акт необходимото техническо изискване.

Позоваването на стандарти в нормативните актове може да бъде направено по такъв начин, че съответствието с тези стандарти или да стане задължително (безусловно позоваване) или стандартите да се използват само като средство за оценяване на съответствието с изискванията на нормативния акт (незадължаващо позоваване):

а) безусловно позоваване/ексклузивно позоваване - прави прилагането на даден стандарт задължително; изискванията на стандарта или на част от него трябва да бъдат изпълнявани без отклонение, т.е. текстът на позовавания стандарт престава да бъде доброволен в контекста на нормативния акт;

б) незадължаващо позоваване/индикативно позоваване - даден стандарт се посочва като средство за съответствие, т.е. един от начините за изпълнение на изискванията на нормативния акт (презумпция за съответствие); всеки, който не прилага стандарта, трябва по друг начин да докаже, че изпълнява изискванията на нормативния акт.

8.4.2 Междуправителствено признаване на стандартите

Международните стандарти са признати като база за предписания за преодоляване на техническите пречки в търговията. В резултат от този интерес към предписанията в международните стандарти ISO и IEC са приели принципи за "позоваване на стандарти" в нормативните актове.

8.4.3 Европейско законодателство. Директиви от Нов подход

В рамките на Новия подход към техническото хармонизиране и стандартите, одобрен от Съвета на министрите на ЕС през 1985 г., съответствието с определени (хармонизирани) стандарти е признато като средство, даващо възможност за свободно движение на стоки в целия Европейски съюз. Степента на тази свобода варира според приложимостта на съответните Директиви от Нов подход.

Позоваването на хармонизирани стандарти в Директивите от Нов подход, които са транспонирани в българското законодателство, е пример за признаване на „презумпция за съответствие“, така че да могат да бъдат използвани и други средства за доказване на съответствие със съществените изисквания на съответните български нормативни актове.

8.4.4 Позоваване на стандарти в договори

Дадена спецификация може да представлява част от договор или приложение към него. Съществуването на подходящ стандарт улеснява формулирането на изискванията в договорите. Ползността на стандартите за уточняване на изискванията в договорите зависи от това доколко тяхната област на действие покрива нуждите на страните по договора. Много стандарти съдържат възможности за избор, който трябва да бъде направен при изготвянето на проект на договор. Позоваването на кодекси за добра практика, ръководства и препоръки не е достатъчно, за да служи като изискване на договор.

8.4.5 Използване на стандарти при договори за обществени поръчки

Стандартите могат да бъдат особено полезни при договори за обществени поръчки. В такива случаи стандартите са необходими, за да бъдат отчитани следните фактори:

- а) осигуряване на безопасност, опазване на здравето и на околната среда;
- б) многократно прилагане на вече определени изисквания към продуктите (включително услуги);
- в) даване на свобода за развитие на технологиите, когато е подходящо;
- г) минимизиране на проблемите на съвместимост със съществуващо оборудване.

8.4.6 Изисквания за международни и европейски обществени поръчки

Международните и европейските задължения засилват значението на използването на стандартите в договори за обществени поръчки над определени финансови прагове. Споразумението на Световната търговска организация относно правителствените поръчки изисква, когато е подходящо, те да се основават на международните и европейските стандарти.

Договорите за обществените доставки, обществените услуги и обществените дейности в Европа се регулират от Директивите на Европейския съюз за обществените поръчки. Директивите насърчават договарящите се органи да определят своите изисквания чрез позоваване на национални стандарти, въвеждащи европейски стандарти, когато съществуват такива.

8.4.7 Търговски описания

Даден стандарт може да представлява част от търговско описание, когато е цитиран с номер или когато се изисква съответствие с него.

9 Правни аспекти

9.1 Отговорности на БИС

Като национален орган по стандартизация БИС е отговорен за издаването и разпространяването на български стандарти и стандартизационни документи, международни, европейски и чуждестранни национални стандарти (виж 8.6).

БИС е задължен да въвежда европейските стандарти идентично, без да променя текста на приет европейски стандарт.

Стандартите се разработват и публикуват в интерес на обществото. Съответствието с даден стандарт обаче не може да осигури пълна гаранция, че даден продукт (или услуга) е безопасен или че не крие риск, ако не са спазени всички други изисквания, посочени в нормативните актове.

9.2 Отговорности на техническите органи

Техническите органи на БИС са отговорни за разработването на българските стандарти. Те трябва да предприемат всички необходими мерки, за да осигурят точността и прецизността на стандартите.

Всеки стандарт трябва да бъде формулиран така, че изпълнението му да не води до получаването на продукт, процес или услуга, който не е в съответствие с него.

Когато след публикуването на даден стандарт в него се открие грешка(и), за която се счита, че води до заблуждение или до сериозни последствия, този проблем трябва да се отнесе до изпълнителния директор на БИС, който да прецени какво коригиращо действие трябва да се предприеме, ако има такава възможност.

9.3 Отговорност на ползвателите на стандарти

Ползвателите на стандарти са отговорни за избора на стандартите, които във всяко отношение трябва да бъдат подходящи за техните нужди, както и за използването на продуктите (включително услугите), за които те се отнасят. БИС не носи отговорност за избора и ползването на стандартите.

9.4 Използване на стандарти в съдебни процедури

Фактът, че един стандарт е бил подготвен и одобрен на базата на консенсус, трябва да дава възможност на всяка заинтересована страна при юридически процедури да отстоява твърдението, че стандартът отразява взаимното съгласие и приемане от всички заинтересовани страни.

В зависимост от естеството на обсъждания въпрос и на обстоятелствата дадена страна може да отстоява твърдението, че стандартът отразява достигнатото ниво на техниката към момента на публикуването му. На същата база съдът може да признае даден стандарт като доказателство и въз основа на това да определи присъда.

9.5 Участие на експерти от БИС в съдебни процедури

Всеки представител или експерт в Технически комитет, който е уведомен под каквато и да е форма, че ще бъде включен в правна или административна процедура от естество, което е свързано с работата на съответния Технически комитет, незабавно трябва да уведоми за това изпълнителния директор на БИС.

Когато представител или експерт в технически орган на БИС е призован лично да даде мнение в качеството си на вещо лице в съдебен спор, при изслушването от съда той трябва ясно да покаже, че изразява мнение от свое име. Възможно е неговото явяване пред съда да бъде от името на БИС само ако е упълномощен за това от председателя на Управителния съвет на БИС.

9.6 Интелектуална собственост

9.6.1 Авторски права

9.6.1.1 Принос при разработването на стандарти

Приносът на представителите и експертите в техническите органи на БИС при разработването на български стандарти и свързани с тях документи може да бъде включен в даден стандарт само при строго определени условия. Съгласно тези условия всички авторски права по отношение на материали и текстове, за които те са допринесли за целите на даден стандарт, трябва изцяло да бъдат преотстъпени на БИС и/или съответно на международна или европейска организация по стандартизация, които ще бъдат единствено отговорни за предприемането на необходимите действия за защита на интересите по отношение на авторските права.

Представителите и експертите в техническите органи на БИС трябва да потвърдят преотстъпването на авторските си права на БИС и/или на международна или европейска организация по стандартизация чрез специална декларация, която подписват на всяко заседание на съответния работен орган, или в електронен формат, когато се работи по кореспондентски път.

Когато приносът на представители и експерти в техническите комитети е включен в стандарт изцяло или частично, допринасящите запазват правото си да се възползват от него за собствени цели.

9.6.1.2 Възпроизвеждане на национални стандарти

Български стандарти/стандартизационни документи или част от тях не трябва да бъдат възпроизвеждани под каквато и да е форма без предварителното писмено разрешение на БИС.

9.6.1.3 Авторски права на трета страна/патенти

В стандарт не трябва да бъде включван даден материал, когато е известно, че се нарушава авторското право на друга страна, освен ако е взето разрешение от притежателя на авторското право и това е декларирано в предговора на стандарта. Когато обект на авторско право е чертеж и неговото включване в даден стандарт е от съществено значение, чертежът може да бъде включен само като илюстрация с информационен характер, а не като изискване.

При разработването на стандарт/стандартизационен документ отговорният технически орган на БИС трябва да бъде информиран за следното:

- а) за всеки патент, за който е известно, че има връзка с разработвания стандарт; и
- б) за всяка претенция по отношение на патент, използван в даден стандарт, независимо от това дали стандартът вече е издаден или е в процес на разработване. БИС заедно с техническия орган трябва да предприеме действия с цел да бъде намерен най-добрият начин, за да се отговори на тази претенция. На подходящо място в стандарта трябва да бъде включена забележка, насочваща вниманието към патентни права, за които е известно към момента на неговото публикуване.

Патентно защитени разработки могат да бъдат включени в даден стандарт само ако:

- това е абсолютно необходимо;
- разработката не налага изисквания;
- притежателят на патента се съгласи да предостави патентно защитена разработка при приемливи, достъпни и недискриминиращи условия.

Подробности относно формулирането на текстовете в стандартите, свързани авторски права на трета страна и патенти са дадени в *Правилата за работа по националната стандартизация, част 3*.

9.7 Разпространение и продажба на стандарти/стандартизационни документи

9.7.1 БИС спазва експлоатационните права при разпространение на публикациите на международните и европейските стандарти и стандартизационни документи по начин, който защитава интересите на другите национални членове на международните и европейските организации по стандартизация ISO/IEC и CEN/CENELEC.

Политиката на БИС по разпространението и продажбата на международни и европейски стандарти и стандартизационни документи на територията на Република България е в съответствие с международните правила, отнасящи се за авторските права, експлоатационните права и продажбата на публикациите на ISO/IEC (ISO POSOSA 2012), и с европейските правила, отнасящи се за авторските права, експлоатационните права и продажбата на публикациите на CEN/CENELEC (CEN/CENELEC Guide 10).

9.7.2 Политиката по разпространение и продажби на стандарти съгласно международните и европейските правила се прилага по подходящ начин за българските стандарти/стандартизационни документи, разработвани на национално ниво съгласно Правилата за работа по националната стандартизация, част 2.

9.8 Защита на данни

На представителите и експертите в техническите работни органи на БИС, в зависимост от тяхната роля, трябва да бъде предоставен контролиран достъп до системата за управление на документите, използвана за електронно разпространение на документацията на техническите органи, включително документацията на европейските и международните организации по стандартизация, съгласно установените в БИС процедури.

Достъпът до системата трябва да изисква съгласието с условията за достъп на всички лица, което включва и гаранции, че техните лични данни няма да бъдат използвани за цели, различни от свързаните с работата на техническия орган.

10 Ролята на БИС като национален орган по стандартизация в европейските и международните организации по стандартизация

10.1 Общи положения

БИС е отговорен за осигуряване на представителство на Република България в международните и европейските организации по стандартизация. Националните технически работни органи на БИС трябва да действат като "огледални" на съответните международни и европейски технически комитети и да осигуряват националния принос в тяхната работа.

ЗАБЕЛЕЖКА: В определени случаи някои национални комитети могат да отразяват отделни аспекти от работната програма на един международен или европейски комитет или да обединяват няколко международни и/или европейски комитета с близки области.

БИС трябва да одобрява като български документите на европейските организации по стандартизация и когато е необходимо и практически възможно, документите на международните организации по стандартизация, които са разработени чрез съвместна работа и имат високо ниво на съгласуваност.

ЗАБЕЛЕЖКА: Този принцип се осигурява също чрез сътрудничество, включващо обща дейност и паралелно гласуване в международните и европейските организации по стандартизация, което е официално признато съгласно Виенското споразумение между ISO и CEN и Дрезденското споразумение между IEC и CENELEC.

10.2 Международни и европейски процедури

При участието си в работата на европейските и международните организации по стандартизация БИС трябва да работи съгласно процедурите и правилата на международните/европейските организации.

В дейността си на международно ниво БИС трябва да се ръководи от *Директиви на ISO/IEC. Част 1: Процедури за техническата работа с Допълнение за ISO и Допълнение за IEC, Директиви на ISO/IEC. Част 2: Правила за разработване и оформяне на международните стандарти* и когато е необходимо, от *ISO/IEC JTC 1 към Директивите на ISO/IEC.*

В дейността си на европейско ниво БИС трябва да се ръководи от *Вътрешните правила на CEN/CENELEC, част 1, част 2 и част 3.*

10.3 Задължения в рамките на международната и европейската стандартизация

Глобалната стандартизационна система е свързана чрез споразумения за сътрудничество на международно, регионално и национално ниво, осигуряващи разработването на стандарти, базираци се на консенсус и приложими на глобалния пазар.

БИС изпълнява стриктно своите задължения по всички договори и споразумения, подписани между него и международните и европейските организации по стандартизация и другите национални органи по стандартизация.

Като национален орган по стандартизация в Република България - член на европейските и международните организации по стандартизация, БИС изпълнява своите задължения в съответствие със *Споразумението за техническите пречки в търговията. Приложение 3: Кодекс за добра практика за разработване, одобряване и прилагане на стандартите* на Световната търговска организация (WTO/TBT) и *Регламент 1025/2012 ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно европейската стандартизация.*

Важна част от отговорностите на националните органи по стандартизация, свързани с тези задължения, са изпълнението на процедурите по нотификация на проектите за национални стандарти и „спиране на действията“ (standstill) по дадени проекти, когато за същия обект съществува (или е в процес на разработване) европейски или международен стандарт, с цел да не се дублира работата и да не се създават допълнителни пречки в търговията.

Като национален орган БИС изисква от своите национални огледални Технически комитети определяне на националната гледна точка по проектите за стандарти на съответните етапи от процедурите на международно и европейско ниво, свързани с решения, изискващи консенсус.

БИС трябва да одобрява като национални всички европейски стандарти и да отменя всички противоречащи национални стандарти, независимо от неговата позиция при гласуването.

БИС одобрява като национални международните стандарти, за които има идентифициран интерес в страната.

Подробности по изпълнение на тези задължения от БИС са дадени в *Правилата за работа по националната стандартизация. Част 2*.

11 Спорове и жалби

11.1 Невъзможност за постигане на консенсус в БИС/ТК

Във всички случаи съгласно *Правилата за работа по националната стандартизация, част 2*, за приемането на стандарти/стандартизационни документи от работните органи трябва да се спазва принципът на консенсус, но при невъзможност противоречията да бъдат разрешени в Технически комитет трябва да се прилагат следните процедури:

а) при проекти на български стандарти, разработвани на национално ниво

Когато в резултат от общественото допитване по втори проект на стандарт стане ясно, че няма достатъчна подкрепа за публикуването му като национален стандарт, въпросът се отнася за решаване от съответния Технически съвет.

На базата на доклад на изпълнителния директор с всички мотиви за съгласие и несъгласие и пречките за невъзможността да бъде публикуван стандарт Техническият съвет взема решение дали работата да продължи с нови срокове, или да бъде публикуван друг стандартизационен документ (техническа спецификация, технически доклад и др.), или проектът да бъде спрял.

б) при проекти на стандарти на международни и европейски организации по стандартизация

В случай че по даден проект на стандарт на международна или европейска организация има противоречиви гледни точки и не може да бъде постигнат консенсус за положително становище, решението не трябва да бъде взето от Техническият комитет, а за това незабавно трябва да бъде уведомен съответният Технически съвет.

Техническият съвет трябва да проведе консултация с председателя и секретаря на Техническият комитет и ако е необходимо, с компетентни експерти и да даде предложение за решение.

Когато в резултат на консултациите Техническият комитет все още не е в състояние да постигне консенсус за положително становище, той трябва да гласува в съответната международна или европейска организация с „въздържал се“ или с „отрицателен вот“ със съответните мотиви.

11.2 Политика по обжалване

11.2.1 Всеки член на БИС или МСП може да обжалва всяко действие или бездействие на даден Технически комитет, на друг работен орган или на служител от БИС, ако счита, че това действие или бездействие не е в съответствие със *Закона за националната стандартизация, Устава на БИС или Правилата за работа по националната стандартизация* или не е в интерес на търговските отношения, както и на обществените интереси като безопасност, здраве и околна среда.

Жалбите по въпроси, произтичащи от заседания или гласуване, трябва да бъдат подадени в рамките на един месец след издаването на протокол от съответното заседание или решение от гласуване по кореспондентски път.

Въпросите, обект на жалбата, могат да имат техническо или административно естество. Жалби по решения, отнасящи се за предложения за нови работни теми, проекти на ниво технически комитет, проекти на ниво обществено допитване и окончателни проекти за национални, европейски и международни стандарти, са приемливи за разглеждане, ако:

- са по принципни въпроси;
- съдържанието на проекта може да навреди на репутацията на БИС (например ниско ниво на безопасност или качество).

Всички жалби трябва да бъдат документирани надлежно, така че да поддържат съображенията на автора.

11.2.2 Документираната жалба трябва да бъде подадена от автора до изпълнителния директор на БИС, който трябва да я насочи до съответния Технически съвет (ТС) в рамките на две седмици.

11.2.3 При разглеждането на жалбата председателят на ТС трябва най-напред да прецени дали по въпроса може да бъде взето незабавно решение, или са необходими допълнителни действия, за да се вземе решение. Ако са необходими допълнителни действия, председателят на ТС трябва да определи специална независима комисия, която да изслуша страните по жалбата във възможно най-кратък срок.

Председателят на ТС докладва на съответния ТС за заключенията на комисията и прави подходящи предложения. Въз основа на заключенията на комисията и предложенията на председателя на ТС Техническият съвет взема решение.

11.2.4 Докато тече разглеждането на жалбата, всяка дейност, която е в ход, трябва да продължи, включително етапът на приемане на стандарт от БИС/ТК или БИС/ТС. Не може обаче даден документ да се одобрява и той да стане публично достъпен, докато не бъде взето решение по жалбата.

БИБЛИОГРАФИЯ

- [1] *CEN/CENELEC Internal regulations – Part 2:2013, Common rules for standardization work, www.cen.eu*
- [2] *CEN/CENELEC Internal regulations – Part 3:2011, Rules for the structure and drafting of European Standards (PNE-Rules) www.cen.eu*
- [3] *ISO/IEC Directives – Part 1: Procedures for the technical work (<http://www.iso.org>)*
- [4] *ISO/IEC Directives – Part 2: Rules for the structure and drafting of International Standards (<http://www.iso.org>)*
- [5] *ISO/IEC Directives, Procedures for the technical work of ISO/IEC JTC 1 (<http://www.iso.org>)*
- [6] *ISO/IEC Directives, Supplement – Procedures specific to IEC (<http://www.iec.org>)*
- [7] *ISO/IEC Guide 21-1:2005 Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards, www.iso.org*
- [8] *ISO/IEC Guide 21-2:2005, Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International Deliverables other than International Standards, www.iso.org*
- [9] *БДС EN ISO/IEC 17000:2006, Оценяване на съответствието. Речник и общи принципи (ISO/IEC 17000:2004)*

История на документа

Издание	Публикувано на	Одобрено от
1	20-09-2006	Управителния съвет на БИС
3	21-02-2014	Управителния съвет на БИС